

**Ася Зеліковна Колчинська
(до 90-річчя з дня народження)**

Ася Зеліковна Колчинська, якій 4 липня 2008 р. виповнилося 90 років – найвидатніший вітчизняний спеціаліст у галузі фізіології й патофізіології дихання та гіпоксичних станів, доктор медичних наук, професор, лауреат Державної премії України.

Ася Зеліковна народилася у Києві 1918 р. у родині службовця. У 1940 р. з відзнакою закінчила біологічний факультет Київського державного університету ім. Тараса Шевченка і була прийнята до аспірантури Інституту ботаніки АН УРСР. Її навчання в аспірантурі та наукова діяльність були перервані Великою Вітчизняною війною, під час якої вона працювала в Омському педагогічному інституті та вчилася у 2-му Московському медінституті, евакуйованому в Омськ. Свій другий диплом з відзнакою вона отримала вже в Києві у 1946 р. і почала науково-дослідницьку діяльність в Інституті фізіології ім. О.О. Богомольця під керівництвом академіка АМН СРСР М.М. Сиротиніна, пройшовши весь шлях від

молодшого до старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії, згодом – завідувача відділу з вивчення гіпоксичних станів. У 1955 р. А.З. Колчинська захистила кандидатську, в 1964 р. – докторську дисертацію. З 1982 по 1989 рр. вона очолювала проблемну лабораторію Національного університету фізичного виховання та спорту України. У 1989 р. Ася Зеліковна переїхала до Москви, де спочатку керувала лабораторією гіпоксії, а потім стала завідувачем відділу медичної інформатики Інституту інформатики і проблем регіонального управління Кабардино-Балкарського Наукового центру РАН.

Основні напрямки наукових досліджень Асі Зеліковни – це гіпоксія, адаптація та акліматизація, онтогенез, екстремальні стани, спеціальна фізіологія (високогірна, підводна, спортивна), клінічна патофізіологія, математичне моделювання. А.З. Колчинська невтомно генерувала нові ідеї, гіпотези та концепції. Так, сумісно з Н.В. Лауер вона запропонувала уявлення про кисневі режими організму людини і тварин і принципи їх регулювання. Ася Зеліковна – автор концепції про функціональну систему дихання. Зі своїми учнями А.Г. Місюрою та Ю.М. Онопчуком вона створила математичну модель цієї системи, що дало змогу прогнозувати зміни окремих показників дихання, кровообігу, забезпечення організму киснем при гіпоксії різного походження. А.З. Колчинська зробила вагомий внесок у розробку класифікації типів гіпоксичних станів та їх ступеня, вона запропонувала виділити в окремий тип гіпоксичних станів гіпоксію навантаження, або гіперметаболічну гіпоксію, яка розвивається при напруженій м'язовій діяльності. Багато зробила Ася Зеліковна для порівняльної фізіології, вперше досліджуючи унікальні можливості дихання та кисневих режимів організму дельфінів.

Ася Зеліковна завжди поєднувала фундаментальні дослідження з практичними розробками в галузі клінічної медицини та спорту. Вона була учасником та організатором 50 високогірних і 3 підводних експедицій, 14 тренувальних зборів спортсменів різної спеціалізації. Вона застосувала ступінчасту адаптацію до гіпоксії, барокамерні тренування, вплив гірського клімату для лікування хворих на коклюш, вторинну анемію, психічні розлади, бронхіальну астму тощо. Ці роботи в основному проводилися на Ельбруській медико-біологічній станції, засновником якої разом з М.М. Сиротиніним ще в 1951 р. була А.З. Колчинська. В останні роки Ася Зеліковна приділяє багато уваги модифікованому методу інтервальних гіпоксичних трену-

вань, які успішно застосовувались у підготовці спортсменів вищої кваліфікації, у лікуванні хронічних неспецифічних захворювань легень, міопії, гіпотиреозу, цукрового діабету, дитячого церебрального паралічу тощо. Багаторічна плідна робота дала можливість А.З. Колчинській опублікувати близько 400 наукових праць, вона є автором і відповідальним редактором 14 монографій і збірників. Під керівництвом Асі Зеліковни виконано 22 докторських і 39 кандидатських дисертацій, тобто створено наукову школу. Вона відома як блискучий лектор на наукових форумах, школах-семінарах з фізіології дихання для молодих фахівців.

Щиро вітаємо Асю Зеліковну зі славетним ювілеєм, бажаємо їй міцного здоров'я, щастя та творчого довголіття.